૭૫૨૪/૧

સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ (સાબરડેરી)ના લાભાર્થીઓનો અભ્યાસ

અહેવાલ લેખન
ભીખાભાઈ પટેલ

સંકલન
ડૉ. ચંદ્રકાન્ત ઉપાધ્યાય

આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ કેન્દ્ર
અને
ડેવલપમેન્ટ સપોર્ટ એજન્સી ઑફ ગુજરાત
સચિવાલય, ગાંધીનગર
૨૦૦૯

મૂલ્યાંકન શા માટે :

આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ અને કમિશનર કચેરી દ્વારા આદિજાતિ વિકાસ કોર્પોરેશનને સાથે રાખીને દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ દ્વારા લોન-ધિરાણ સભાસદને પુરૂ પાડીને, દૂધાળાં ઢોર ભૂતકાળમાં આપેલ. તેનાં કેટલાંક સારાં પરિણામના ભાગરૂપે વર્તમાનમાં રાજયની બનાસડેરી, સાબરડેરી, પંચામૃતડેરી, બરોડાડેરી અને વસુધારા ડેરી સાથે સંકળાયેલ આદિજાતિ વિસ્તારની દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓને ડેરી દ્વારા અલગ યુનિટ ઉભુ કરીને ગામડામાં ઓછું ભણેલા અને બેકાર યુવક-યુવતીઓને પશુપાલન દ્વારા રોજી પૂરી પાડવાનો પ્રયાસ હાલ વનબંધુ કલ્યાણ યોજના અંતર્ગત આદિવાસી કુટબોની આવકવૃધ્ધિ માટે આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ, ગાંધીનગર અને પ્રાયોજના કચેરી ખેડબ્રહ્માના સહયોગથી 'સાબર ડેરી' હિંમતનગર દ્વારા 'ખેડબ્રહ્મા' તાલુકાની વિવિધ દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓને લોન આપી સભાસદ સુધી પહોંચીને તેને અલગ અલગ પ્રકારની તાલીમ આપીને દૂધાળાં ઢોર આપવાની યોજના અમલમાં મૂકેલ છે. તેને આજે એક વર્ષ પુરૂં થવામાં છે ત્યારે તેના પરિણામો વિષે, આવક વૃધ્ધિ અને દૂધની ટેકનોલોજીનું કેટલું જ્ઞાન વધ્યું તેનું મૂલ્યાંકન હાલના તબક્કે જરૂરી જણાતાં ગાંધીનગર 'ડી-સેગ' વિભાગના પ્રોજેકટ ઓફિસર શ્રીમતિ આરતીબેન ઠાકર, આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ કેન્દ્રના સંશોધન અધિકારી શ્રી ભીખાભાઈ પટેલ,'ડી-સેગ' ના કન્સલટન્ટ શ્રી કેતનભાઈ પટેલ અને ડી-સંગ સાથે સંકળાયેલ અન્ય કન્સલટન્ટ તેમજ સાબરડેરીના આ પ્રોજેકટ હેઠળ સંકળાયેલ ડૉ. આર.એસ. પટેલની ટીમ સાથે રહીને ડેરી દ્વારા આપવામાં આવેલ દૂધાળાં ઢોરની શું સ્થિતિ છે. તેની માવજત, દૂધ ઉત્પાદન, દૂધમાંથી મળતી આવક/ ખર્ચ અને વિભાગ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ લોનનું વળતર સભાસદને મળે છે કે કેમ તેની તપાસ તા.૫-૬ જૂન, ૨૦૦૯ના રોજ કેટલાંક ગામોની મુલાકાત લઈ કરી તેનો યથા સ્થિતિ અહેવાલ અત્રે પ્રસ્તુત કરેલ છે.

પ્રસ્તુત અભ્યાસ અહેવાલ દ્વારા સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમની સાથે સાબરડેરી દ્વારા આવરી લેવાયેલ લાભાર્થીઓને આપેલ યોજનાકીય લાભો અને યોજના અંતર્ગત મળેલ દૂધાળાં ઢોરની યોજના હેઠળને સાબરડેરી દ્વારા કરેલ ધિરાણથી શું લાભ થયો છે. ખરેખર દૂધાળાં ઢોર અંતરિયાળ વિસ્તારમાં લાભાર્થી પાસે છે કે કેમ ? દૂધાળાં ઢોર મળવાથી તેમની આર્થિક, શૈક્ષણિક, સામાજિક પરિસ્થિતિમાં શું પરિવર્તન જોવા મળ્યું, લોન લીધા પછી સભાસદો નિયમિત હપ્તા ભરે છે કે કેમ ? વગેરે બાબતોને આવરી લઈ હજુ પણ આદિજાતિના ઉત્કર્ષ માટે આદિજાતિ વિકાસ વિભાગે શું કરવું જોઈએ તે અંગે કેટલાક સૂચનો આપવાનો પ્રયત્ન અહીં કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રસ્તુત તપાસ માટે ખેડબ્રહ્મા પ્રાયોજનાના આદિવાસી વિસ્તારના પ્રસ્તુત ગામોમાં ક્ષેત્રકાર્ય કરીને લાભાર્થી કુટુંબો સુધી પહોંચીને સાબરડેરી અંતર્ગત આ પ્રોજેકટ સાથે સંકળાયેલ વેટરનરી

ઓફિસર્સ, સુપરવાઈઝરને સાથે રાખીને, રૂબરૂ સંપર્ક કરીને સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમોના અનુભવો, પ્રતિભાવો, સમસ્યાઓને નિહાળી અત્રે મૂર્તિમંત કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. ક્ષેત્રકાર્યને આધારે આ યોજનાને વધુ સારી રીતે સભાસદો સુધી પહોંચાડવા, તેનો યોગ્ય અને બહોળો લાભ આદિવાસી કુટુંબો લેતા થાય તે હેતુઓને બર લાવવા અહીં પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

ભારતીય અર્થતંત્રમાં કૃષિવ્યવસાયની સાથે સાથે પૂરક વ્યવસાય તરીકે ડેરી વ્યવસાયનું સ્થાન મોખરાનું રહ્યું છે. આજે વધતી જતી આમદાનીને પહોંચી વળવા માટે રોજગારીની નવી તકો પૂરી પાડવામાં અને કૌટુંબિક આવકમાં પૂર્તિ કરનાર વ્યવસાય તરીકે ગ્રામ્ય આદિજાતિ અર્થવ્યવસ્થામાં ટકી શકે તેવો કોઈ નક્કર વ્યવસાય હોય તો તે ડેરી વ્યવસાય છે. સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત થયા પછી પંચવર્ષીય યોજનાઓમાં ખેતીને મહત્વ અપાયું હતું. સાથે સાથે ૧૯૩૫-૩૬ના અરસામાં ચાલુ થયેલ દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓને પણ બીજી પંચવર્ષી યોજનામાં એટલું જ મહત્વ આપવામાં આવ્યું. ગુજરાત સરકારની નજર પણ ખેતીના પૂરક એવા પશુપાલનના વ્યવસાય પર મંડાઈ. જેમાં ગુજરાત સરકારને લાગ્યું કે આજે જો કોઈ નક્કર વ્યવસાય હોય તો તે ડેરી વ્યવસાય છે અને એને જો વેગ આપવામાં આવે તો ગ્રામ્ય અર્થતંત્રમાં પરિવર્તન લાવી શકાય. સરકારશ્રીએ પણ આ બધી બાબતોને ધ્યાનમાં રાખી ૧૯૭૨-૭૩ થી શરૂ કરી આજ સુધીમાં વિકાસની જુદી જુદી પ્રવૃત્તિઓને વેગ આપવા અને આદિવાસી પ્રજાના સર્વાંગી વિકાસને ધ્યાનમાં રાખી આદિજાતિ વિકાસ કોર્પોરેશન દ્વારા આદિવાસી ઉત્કર્ષ માટે ભગીરથ પ્રયત્નો કર્યા છે. તેમાંય શરૂઆતમાં વ્યાજરાહત યોજના, ૫૦ ટકા સબસીડી, ઓછા વ્યાજે દૂધાળાં ઢોરના યુનિટ ભેંસો/ગાયો આપવામાં આવી. આજે આ બધી યોજનાઓની સાથે આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ દ્વારા સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ અંતર્ગત સાબરડેરી દ્વારા આઈ.ટી.ડી.પી. પ્રોજેકટ દ્વારા મંજૂર થયેલ ડેરી પ્રોજેકટના (I.D.D.P.) લાભાર્થીઓને સુવિધા આપીને તેનું શું પરિણામ આવ્યું તે જોવા-જાણવા ખેડબ્રહ્મા તાલુકાના દેમતી, ચિત્રોડી, દાંતિયા, પાંચમહુડી અને કલોલ-નાકા ગામોની મુલાકાત લઈ પ્રસ્તુત અહેવાલ રજુ કરવામાં આવેલ છે.

વિસ્તાર :

રાજ્યમાં આદિજાતિની વસ્તી ધરાવતા ૧૨ જિલ્લાના ૪૩ તાલુકાઓમાં આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ દ્વારા આદિજાતિના સર્વાંગી વિકાસના પ્રયત્નો હાથ ધરેલ છે. આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ દ્વારા સંકલીત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ અંતર્ગત બનાસ-સાબર પંચામૃત અને વસુધારા ડેરીને પ્રાયોજના કચેરીના માધ્યમ દ્વારા આ વિસ્તારોના આદિજાતિ કુટુંબોને દૂધાળાં ઢોરની સુવિધા સ્થાનિક ડેરી ઊભી કરીને, ડેરીમાં મંત્રી-પ્રમુખ અને જરૂરી વહીવટી સ્ટાફને તૈયાર કરી, દૂધાળાં ઢોર ખરીદનારને સભાસદને પોતાની પસંદગીનું ઢોર મળે અને દુધાળા ઢોરની ખરીદી પહેલાં અને ખરીદી પછી શું

કાળજી લેવી જરૂરી છે, તેનાથી માહિતીગાર કરીને આદિજાતિ વિકાસ વિભાગે સાબરડેરી દ્વારા પાંચ વર્ષના પ્રોજેક્ટ પિરિયડ માટે કુલ રૂા.૩,૩૭૨.૧૦ લાખની સહાય દ્વારા જેમાં સરકારી ફાળો ૨,૦૪૯.૬૦ લાખ અને લાભાર્થી લોન ૧૦૦૦/- લાખ તથા સાબર ડેરીના ૩૨૨.૫૦ લાખ ના ફાળાના સહયોગ દ્વારા પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત ૫૦૦૦ લાભાર્થીઓ માટેની યોજના બનાવી છે. જેમાં ૧૦,૦૦૦ પશુ અને પશુદીઠ ૧૦,૦૦૦ સહાયની પણ વ્યવસ્થા કરેલ છે. એ રીતે પ્રથમ ખેડબ્રહ્મા તાલુકાના ૫૬ ગામોનો સર્વે કરીને ૩,૭૧૦ ધીરાણ અરજીઓ મંગાવી તેને મંજૂર કરી ૨,૩૨૨ લાભાર્થીઓને શરૂઆતમાં ૨૪ ગામોના ૧,૪૫૬ લાભાર્થીઓને દૂધાળાં ઢોર આપેલ છે. જેમાં ૧૧૯ લાભાર્થી પુરુષ અને ૧,૩૩૭ સ્ત્રીઓ છે. જેની વિગતો **કોઠા નં.૧**માં સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ માર્ચ-૯ અંતિત જોઈ શકાય છે. જેમાં ખર્ચની વિગતો પણ જોઈ શકાય છે. કોઠામાં દર્શાવેલ ૨૪ ગામો પૈકી પ્રત્યક્ષ કાર્યમાં ૪ ગામો દેમતી, ચિત્રોડી, દાંતિયા અને પાંચમહુડી તેમજ કલોલનાકાને પણ પ્રસ્તુત મુલાકાતમાં આવરી લઈ નોંધી તૈયાર કરેલ છે.

સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ હેઠળ આવરી લીધેલા ગામોનો કુલ વિસ્તાર, કુલ ઘરોની સંખ્યા જાતિ પ્રમાણ (સેકસ રેશિયો) ગામોની કુલ વસતિ, આદિવાસી વસતિ- આદિવાસી વસતિમાં શિક્ષણ, દરેક ગામોમાં કાર્યભાર, કામ કરનારાઓની માહિતી અને પસંદ થયેલ ગામોમાં પ્રાથમિક શાળાથી લઈ ઘાસચારા, કૂવા, પિયતની સુવિધાઓ અંગેની વિગતો **કોઠા નં.૨**માં દર્શાવી છે. કોઠામાં દર્શાવ્યા મુજબ દરેક ગામોમાં શૈક્ષણિક સુવિધાઓનો અભાવ જોવા મળેલ છે. પાણીની સુવિધામાં માત્ર હેન્ડપંપ કાર્યરત હતા. કૂવાઓ સૂકા-ભઠ્ઠ હતા. કેટલાક ખાનગી કૂવામાંથી અડધો-પોણો કલાક ખપ પૂરતું પાણી મળી રહેતું હતું.

તાલુકાના કલોલ - નાકા વિસ્તારમાં પાણી- ઘાસચારો પૂરતો જોવા મળેલ છે. જયાં ડેરી વ્યવસાય પણ ફાલ્યો-ફૂલ્યો છે. લોકો ખુબ સજાગ પણ છે.

સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ હેઠળ આવરી લીધેલ લાભાર્થીઓની વિગતો જોઈએ તો ચાર ગામના કુલ ૨૬૪ લાભાર્થીઓમાંથી ૧૫ ટકા લાભાર્થીઓને પ્રસ્તુત તપાસમાં આવરી લીધા હતા. તપાસ હેઠળના દેમતી, ચિત્રોડી, દાંતિયા અને પાંચમહુડા ગામના લાભાર્થીઓ માત્ર સ્ત્રીઓ હતી. લાભાર્થી સભાસદ સ્ત્રીઓની જાતિવાર શૈક્ષણિક વિગતોને કોઠા નં.૨માં દર્શાવી છે.

વ્યવસાય :

લાભાર્થીઓનો વ્યવસાય જોઈએ તો મુલાકાત લીધેલ ૪૦ કુટુંબો પૈકી ૩૯ ખેતી, ખેતીની સાથે ૭ કુટુંબો મજૂરી, ૩૮ કુટુંબો ખેતી સાથે પશુપાલન કરતા હતા. તેમને ૨૦૦૮ના ઓક્ટોબર માસમાં દૂધાળાં ઢોરની યોજનાઓનો લાભ મળેલ છે. જેની વિગત કોઠા નં.૩માં દર્શાવી છે. કોઠામાં દરેક કુટુંબોને કુટુંબદીઠ કેટલી લોન સહાય- સબસીડી મળેલ તેની વિગતો પણ જોઈ શકાય છે.

પસંદગીના પશુ :

લાભાર્થીઓને પોતાની પસંદગીના પશુ મળ્યા છે કે કેમ ? તે અંગે પૂછતાં જાણવા મળ્યું હતું કે દરેક લાભાર્થીઓ સજોડે અથવા પુરુષ એકલાએ જઈ મહેસાણી ભેંસ પસંદ કરી છે. ભેંસની પસંદગી વખતે ત્રણ ટાઈમ ભેંસને દોહી કેટલું દૂધ - દૂધની ગુણવત્તા ચકાસીને ટીમ દ્વારા પશુધનની પસંદગી કરેલ છે.

યોજનામાં મળેલ પશુ અંગેની સ્થિતિ અને તેની હયાતી અંગે પૂછતાં દરેક લાભાર્થીને ઘેર પોતાનું પશુ જોવા મળેલ છે. જેમને પશુ લાવ્યા પછી સારવાર- રસીકરણની સુવિધા ડેરીના પશુ ડોકટર દ્વારા મળી છે. દૂધાળાં ઢોરના નર-નારી બચ્ચાને પણ રસીકરણ અને કૃમિ નાશક દવાની પણ સુવિધા મળેલ છે. ભેંસની સાથે આવેલ પાડો / પાડી હયાત છે કે કેમ તેની વિગતો પણ મેળવી હતી. જેમાં ૪૦ ભેંસોના ૩૪ પાડી અને નર બચ્ચા પૈકી ૩૨ જીવિત હતા. ૮નાં મરણ થયા હતા. જયારે ૪૦ લાભાર્થીઓ પૈકી ૩૮ ભેંસ હયાત હતી જેની વિગત કોઠા નં.૪માં દર્શાવી છે.

પશુધન માટેની સુવિધા :

લાભાર્થીઓને વિસ્તારની રીતે જોતાં ડેરી દ્વારા ઘાસચારાની સુવિધામાં પણ ખુબજ મદદ મળી છે. ડેરી દ્વારા પાણીની સુવિધા માટે હાલ ૧૧ જેટલા ગામોમાં બોરવેલ કર્યા છે જેમાં ૭ બોરવેલ સફળ થયા છે. એટલે કે ડેરીએ અને પ્રાયોજના કચેરીએ લાભાર્થી સુધી પહોંચીને તેને બનતી બધાજ પ્રકારની મદદ કરેલ છે. જે કોઠા નં.૫ માં જોઈ શકાય છે.

પશુ મળવાથી કામનું ભારણ દૂધ ઉત્પાદન અને આવકની વિગત :

લાભાર્થીને દૂધાળાં ઢોર મળતા પહેલાં પોતાના ઘરનાં જ પાલતું ઢોર રાખીને જેમાં બળદ-ગાય અને કોઈક કુટુંબમાં ભેંસ જોવા મળી હતી તેનું પાલનપોષણ દૈનિક કાર્યક્રમ મુજબ કરતો. પરંતુ સંકલિત ડેરી વિકાસ યોજના હેઠળ દૂધાળું પશુ મળતાં તેની પાછળ સરેરાશ ૩ કલાકનો સમય આપતા થયા. તેની સાથે પોતાના પાલતું પશુને પણ સુવિધા મળતી થઈ. મુલાકાત લીધેલ ૪૦ કુટુંબો પૈકી ૩૯ કુટુંબોએ ભારણ વધ્યું હતું તેમ જણાવ્યું. જેવા કે પશુને નવડાવવું, ગમાણ સાફસૂથરી રાખવી, ઘાસચારો નીરવો, દિવસમાં દૂધાળા ઢોરને ત્રણ થી ચાર વાર પાણી પીવડાવવું, દૂધ દોહવું અને મંડળીમાં ભરવું એમ આ બધા પાછળ સરેરાશ બે થી ત્રણ કલાક કામ વધ્યું હતું.

આવક :

કોઠા નં.૬માં દર્શાવ્યા મુજબ લાભાર્થીઓને કામનું ભારણ વધવાની સાથે મંડળીમાં સરેરાશ ૨ લીટરથી ૫ લીટર સુધીનું દૂધ ભરીને સરેરાશ ૪૦૦ રૂપિયાની ૨૦૦૦-૨૪૦૦ રૂા. સુધીની માસિક

આવક શરૂ થયેલી જોઈ શકાય છે. કોઠા નં.૬.૧, ૬.૨ અને ૬.૩માં દરેક કુટુંબ માસ દરમિયાન કેટલું દૂધ ભરે છે. કેટલી આવક થાય છે તેના શું ભાવ મેળવે છે તે પણ જોઈ શકાશે. જે આવક થાય છે તેનો ઉપયોગ અને ખર્ચ કોણ કરે છે તેની વિગત કોઠા નં.૭માં દર્શાવી છે. દૂધ ડેરીમાં ભરીને તેનો પગાર મોટે ભાગે સ્ત્રીઓ લેવા જાય છે અને તેમની પાસે રાખીને ઘરવપરાશ માટે જરૂરી ખર્ચ પણ સ્ત્રીઓ જ કરે છે. પુરુષ સાથે રહીને મદદરૂપ બને છે. આવકનો ઉપયોગ મોટેભાગે ખાદ્યાખોરાકીનું રાશન લાવવા, છોકરાઓના અભ્યાસ માટે નવા કૂવા બનાવવા, પશુ સારવાર / માવજત માટે અને ડેરી દ્વારા મળેલ લોનની ચૂકવણી માટે કરે છે.

તાલીમ :

લાભાર્થી કુટુંબોને પશુધન આપતા પહેલાં અને પશુધન આપ્યા પછી નાના નાના તાલીમ કાર્યક્રમ દ્વારા સજ્જતા કેળવી હતી. જેમાં પશુધનની પસંદગી, પશુને રાખવાના સ્થળ, ગમાણ, સફાઈ, સમયે ચારો આપવા અંગે પાણી પીવડાવવા અને ઢોરની ચોખ્ખાઈ અંગે, દોહવાની પ્રક્રિયા અંગે વાછરડી પાડા-પાડીની માવજત, ખાણ-દાણ અંગે તેમજ ઢોર ગરમીમાં આવે ત્યારે તેને બંધાવવા માટે શું કરવું તેનાથી દરેકને વાકેફ કરવામાં આવેલ અને તે મુજબ આજે દરેક ગામોમાં સ્ત્રીઓ તેમનો રોલ ભજવી રહેલ જોઈ શકાય છે. જેની વિગતવાર નોંધ કોઠા નં.૮માં દર્શાવી છે.

લાભાર્થી અન્ય યોજનાથી માહિતગાર છે કે કેમ ? :

દૂધાળાં ઢોરની યોજના અંતર્ગત આવરી લીધેલ લાભાર્થીઓને ડેરી યોજના સિવાય અન્ય કઈ યોજનાઓથી પરિચિત છે તે અંગે પણ જાણકારી મેળવવાનો પ્રયત્ન કરેલ. જેમાં લાભાર્થીના જણાવ્યા મુજબ ૫૦ ટકા ઉપરાંતના લાભાર્થીઓ સનસાઈન યોજના, સ્કીલ ટ્રેનીંગ, SGSU યોજના, પેન્શન યોજના, NREGP યોજના-૧૦૮ એમ્બ્યુલન્સ સેવા, ચિરંજીવી યોજના, આશ્રમશાળા અને અન્ય કેટલીક સર્વાંગી વિકાસ યોજનાની જાણકારી ધરાવતા હતા. જેની વિગત કોઠા નં.૯માં દર્શાવી છે.

ટૂંકમાં ડેરી યોજના હેઠળ આવરી લીધેલ દરેક કુટુંબોમાં આર્થિક, શૈક્ષણિક, સામાજિક રીતે કેટલાક પરિવર્તનો જોવા મળ્યાં છે. તેના કેટલાક તારણો અહીં દર્શાવ્યા છે. આ યોજના હેઠળ થયેલ ખર્ચની સ્થિતિ પણ અહીં દર્શાવી છે.

સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ-સાબરડેરી યથાસ્થિતિ

Sabar Dairy - IDDP

1. Total 24 villages of Khedbrahma Taluka have been brought under project.
2. Total 3705 application were received.
3. 2322 Application were sanctioned
4. 1456 Applications were implemented during First Year upto 31-03-09.
5. During the period, Sabar Dairy procused additional milk of Rs. 1,22,00,000/-. (Appx.) under this project.
6. Upto 31.03.09 under this project Dairy has recovered Rs. 21,90,000/- against GTDC Loan.
7. Activities of Project upto 31.3.09.

7.1 Training to Beneficiaries Secretary & Chairman of Milk Co.op. Societies Women Training.

7.2 Successfully run Fodder Bank Approach.

7.3 5 borewells were made available but 1 borewell got failed. Rest 4 are working well.

7.4 Chief Secretory also visited Bharmiya village for the project.

7.5 Bactoscan Plant is under progrers. Machimen acquired & under installation.

(i) Sabar Dairy - IDDP Project at Glance

Total 40 of Beneficieries	5,000
Total letter purchase	10,000
Total Poject cost	3,372
GOG 2,049	
Sabar Dairy	323
Beneficiary contribution (GTDC Loan)	1,000

(ii) First Year Performance - upto 31-3-09

Beneficiaries	%	Budgeted/ Projected 2000 Nos Rs. (Lacs)	Actual 1456 Nos Rs./ (Lacs)	Excess shortage Rs. (Lacs)
GOG	60.80	36120	437.00	(+) 75.80
Sabar Dairy	9.55	57.02	23.29	(-) 33.73
Beneficiary contribution (GTDC Loan)	29.65	176.14	181.41*	+ 5.27
	100	594.07	641.70	

* Actual disbursed 159.48 lacs against receipt of 181.41 lacs from GTDC

Note : (1) Interest earned by Sabar Dairy on S B A/c. with Dena Gramin Bank from 3.9.08 to 31.3.09 Rs. 613

(2) Separate account is opened on 3.9.08

(iii) Grant Recd.

18-3-08	1,37,00,000	Deposited in Dairy A/c.
9-1-09	2,00,00,000	Deposited in Dairy A/c.
24-3-09	1,00,00,000	Deposited in Dairy A/c.
	4,37,00,000	

- All the grants received are deposited in Dairy A/c. and not in IDDP separate A/c.

- These two Dena Gramin Bank A/cs.

Our for payment for cattle purchase - Grant A/c. No. 143016

Second for payment for Cattle purchase - GTDC Loan A/c. No. 143015

Total Grants recd.	4,37,00,000
Total Payment from 143016	1,45,60,000
	2,91,40,000

- Whenever payment for cattle purchase is to be made, the required funds only are routed through Dena Gramin Bank. Otherwise all funds received from GOG are deposited with Dairy's common fund A/c.

(1) Reconciliation of Ledger Account of GOG Funds in Sabar Dairy Books.

	Grant Received	**Grant Utilised**
2007-08 2008-09	1,37,00,000	3,77,600
Total As per	3,00,00,000	4,17,91,017.07 (-) 1,45,60,000.00 contrus 2,72,31,097-00
Total	**4,37,00,000**	**2,76,08,697-17**

(2) 1st year Performance (Upto 31-3-09)

	Percent	**Projected**	**Actual**
GOG Grant	60.80	361.20	437.00
Sabar Dairy Contribution	9.55	57.02	23.79
Beneficiaries Contribution (GTDC Loan)	29.65	176.14	181.41*
	594.07	**642.30**	

* Sabar Dairy has disbursed only Rs. 1,59,47,700 till 31.3.09. Balance Rs.21,52,000/- disbursed during April 2009.

6

IDDP KHEDBRAMHA GOG FUND INCOME EXP. STATEMENT

1-04-07 TO 31-3-09

Expanse	Rs.	Income	Rs.	Amount As Report	Difference
Breeding & Improvment	281282.51			242822.00	38460.61
Infrastructure 08-09	11805517.39	Grant Recd. 07-08	13700000.00	803421.00	11002096.39
Infrastructure 07-08	377600.00	Grant Recd. 08-09	30000000.00	377600.00	-
Animal Purchase	14560000.00			14560000.00	-
Training	324081.49			325204.00	(1122.51)
Project Management	260215.79			947240.00	(9210024.21)
G.O.G.Fund	27608697.18				
	43700000.00	Total	43700000.00	25779287.00	1829410.18
Total	16091302.82			Bactoscan	1149031.00
					680379.18
				A H Service	35127.00
				Net Diff.	645252.18
		As above Project Exp.	26708697.18	Computer	626400.00
		Difference in Bactoscan	1149031.00	Net Diff.	18852.18
			26963445.00		
		Difference btween Account & Report.	645252.18		

SHRI CHIEF MINISTER - INTEGRATTED DAIRY DEVELOPMENT PROJECT Ta-KHEDBRAHMA

Implementing Agency : Sabar Dairy - Himatnagar

Total Cost of Prioject : Rs. 3372.08 Lacs

Govt. Fund : Rs. 2049.63 Lacs

Sabar Diary : Rs. 322.45 Lacs

Loan : Rs. 1000.00 Lacs

Main Object of Project : Improve the socio-economic status of the poorest of the poor people - BPL in tribal area of the Khedbrahma taluka of the Sabarkantha district.

Main Activity : Cattle Purchase, Training, Animal Breed Improvement,

Infrastructure support, Project Management.

Selected Villages : 56 Villages

Surveyed Villages : 56 Villages

Mahila Meeting : 25 DCS covered before animal purchase and after the purchasing and 1000 beneficiaries participated for the training programme.

Two Orientation Prog. Done for the 10 villages covered.

Set come based training prog for the Naka village - 50 beneficiaries

Study Tour (Dairy Plant Visit) - Naka, Kalol, Damavas, Valasadi, Golvada.

Milko Testing Machine supllied on 11 DCS : Valasadi, Hingatiya, Panchmahuda, Nana Sebaliya, Bharmiya, Bandiya na Talav, Golvada, Chitrodi, Khedva, Patdiya, Dantiya.

Animal Purchasing : 1456 Animal for 24 DCS

A I Centers : Five A I Workers selected and given training -

Kalikankar, Chandrana, Valsadi, Sebaliya, Kalol.

Loan Given for Animal Purchase : 80 Lacs

Govt. Fund given : Rs. 1 crore 37 lacs

Used funjd : Rs. 87 lacs

Naka village 84 bpl ebenficiaries selected and 84 H.F. Cow purchased.

Before purchasing 2000 lit milk collection and after purchasing of cows 3300 lit milk collection per day.

તારણો અને સૂચનો :

આદિજાતિ વિસ્તારમાં આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ દ્વારા સાબરડેરીને સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ હેઠળ પ્રોજેકટ કચેરી ખેડબ્રહ્મા દ્વારા સાબરડેરીના સતત નિરીક્ષણ હેઠળ આદિવાસી ખેડૂત કુટુંબોને ૫૬ ગામોમાં દૂધાળાં ઢોર આપવાની યોજના હેઠળ હાલ ૨૪ ગામોના ૧૪૫૬ જેટલા સભાસદોને દૂધાળાં ઢોર (ભેંસ-ગાય) આપવામાં આવેલ છે. આ યોજના અંતર્ગત આદિવાસી સભાસદોને શું લાભ ગેરલાભ થયા ? કેટલી આવક વધી ? તેમના સામાજિક આર્થિક અને શૈક્ષણિક પાસાંઓ પર તેની શું અસર થઈ. આ યોજનાથી તેને ખરેખર લાભ થયો છે કે કેમ ? દૂધાળાં ઢોર તેમના સુધી પહોંચ્યા છે કે કેમ ? હાલ દૂધાળાં જાનવરની શું સ્થિતિ છે તે અંગે જાણકારી મેળવીને અહીં કેટલાંક નિષ્કર્ષ દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં ખેડબ્રહ્મા તાલુકાના દેમતી, ચિત્રોડી (વિજયનગર) દાંતિયા, પાંચ મહુડી અને કલોલ-નાકા ગામોની મંડળીઓ અને સભાસદોનો સંપર્ક કરી ૪૦ જેટલા સભાસદોની પ્રત્યક્ષ મુલાકાત લઈ તપાસના ઉદ્દેશોને ધ્યાનમાં લઈ સર્વેક્ષણ કરવામાં આવેલ.

સર્વેક્ષણ કરવા સમયે નમૂનાની દૂધ મંડળીઓ અને સભાસદોની મુલાકાત લેતાં જાણવા મળ્યું હતું કે આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ દ્વારા પ્રાયોજના કચેરી થકી સાબરડેરી દ્વારા તેના કાર્યક્ષેત્રની આદિવાસી વિસ્તારની દૂધ મંડળીઓની સાથે જોડાયેલ સભાસદોને લોન આપવામાં આવી હતી. જેઓ નિયમિત દૂધ ભરતા હતા તેમને મોટેભાગે આ લાભ મળ્યો હતો. આ યોજનાથી મોટાભાગના કુટુંબોની આવક વધવા પામી હતી.

દૂધાળાં ઢોરની યોજનાથી ગામમાં ખેડૂતો, ખેતમજૂરો અને મંડળી સાથે સંકળાયેલ ગરાસિયા - અંગારી, ગમાર, ખાંટ કુટુંબોને લાભ થયો છે. તેની વિગતો જોવાથી ખ્યાલ આવે છે. અહીં કોઠામાં બે એક ગામોમાંથી લીધેલ દૂધના અને તેના થકી પ્રાપ્ત થતી આવકની વિગત પણ દર્શાવી છે. આ યોજના દ્વારા ગ્રામ્ય સ્તરના દરેક કુટુંબોને આવરી લેવાનો પ્રયત્ન દૂધ ડેરી / મંડળીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ છે જેની તારણો સહી દર્શાવ્યા છે.

સાબર ડેરી વિઝિટ કેટલાક સુઝાવો :

(૧) સાબર ડેરીમાં પ્રોજેક્ટ સ્ટાફ કુલ ૧૨ સભ્યોનો છે.

(૨) ફિલ્ડ સ્ટાફમા બે વેટરનરી ઓફિસર, ત્રણ લેડી ઈન્સ્ટ્રક્ટર તથા છ ફિલ્ડ સુપરવાઈઝર છે.

(૩) આર.એફ.આઈ.ડી. ટેગ, સ્કેનર તથા સોફટવેરનો કોઈ ઉપીયોગ પ્રોજેક્ટમાં કરેલ નથી.

(૪) ટીટ-ડીપ સ્પ્રે પ્રોજેક્ટમાં આપેલા છે. પરંતુ તેનો ઉપીયોગ લાભાર્થી કરતા નથી.

(૫) પાવર ચાફકટરની પ્રોજેક્ટમાં જોગવાઈ છે. પરંતુ ખરીદેલ નથી. પ્રોજેક્ટ સ્ટાફના જણાવ્યા મુજબ પાવર ચાફકટ બદલે હેન્ડ ઓપરેટેડ ચાફકટર આપવામાં આવે તો તે વધારે ઉપીયોગી થઈ શકે તેમ છે.

(૬) પાણી માટે પાંચ બોરવેલ પાંચ ગામમાં બનાવેલ છે. તેમાંથી ત્રણમાં પાણી સારું આવેલ છે. બાકી બેમાં પાણી ન આવતા પ્રયત્ન ચાલુ છે.

(૭) ઘાસચારા માટે ધરોઈ ડેમ પાસેના ખેતરમાંથી લાભાર્થી માટે સંસ્તા ભાવે મળી રહે તે માટે ડેરીના પ્રયત્ન દ્વારા રૂા.૪ થી ૫ પ્રતિ કીલોથી સોદો કરી બધા લાભાર્થીને પુરુ પાડેલ છે. જે પ્રયત્ન સારો છે. જેમાં લાભાર્થી એક ટ્રેક્ટર લાવે તો તેને ૧૦૦૦ થી ૧૫૦૦ રૂપિયા ભાડુ થાય છે. એક ટ્રેક્ટર ઘાસ તેને ૩ માસ જેટલું ચાલે છે.

(૮) પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત એક પણ કેટલ શેડ બન્યો નથી. હાલમાં કેટલ શેડની ટાઈપ ડીઝાઈન માટે કામ શરૂ કરવામાં આવેલ છે. પરંતુ લાભાર્થી કેટલ શેડ બનાવવા રસ ધરાવતા નથી.

(૯) માર્ચ મહિનામાં પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત સોમેટીક સેલ કાઉન્ટર ખરીદેલ છે.

(૧૦) ટ્રેનીંગ સેન્ટરનું બાંધકામ ચાલુ છે.

(૧૧) લાભાર્થીની ટ્રેનીંગને લગતી માહિતી મેળવતા ડેરીના ટ્રેનીંગ પાર્ટને સબળ કરવાની જરૂર છે. તેમાં ખાસ કાર્ય સેટકોમ તાલીમ તથા ડેરીએ કરેલ ઓરીએન્ટેશન તાલીમમાં સાબર ડેરીની વિઝીટ યાદ છે. અન્ય કોઈ ખાસ અસરકારક જાણકારી લાભાર્થી ધરાવતા નથી.

(૧૨) કૃત્રિમ બિજદાન માટે પાંચ એ.આઈ. વર્કરને તાલીમ આપેલ છે. તેમાંથી કલોલ ગામના એક એ.આઈ. વર્કર (કૃત્રીમ બિજદાન કર્મચારી)ની મુલાકાત લીધેલ છે.

(૧૩) લાભાર્થી દ્વારા કેટલાક ગામોમાં લગભગ ૬૦ થી ૭૦ ટકા લોન ભરપાઈ કરી દેવામાં આવી છે.

સૂચન :

★ એક મંતવ્ય પ્રચલિત છે કે દૂધ ભેંસ કે ગાયના આંચળામાં નહિ પણ તેની દાઢમાં છે. પશુ માટે જેટલું અને જેવું ઘાસ તેટલું વધારે દૂધનું ઉત્પાદન વધશે. એટલે કે ડેરી સંઘ દ્વારા દૂધ મંડળીઓને અપાતા પશુઓની સાથે સાથે ઘાસ ઉછેરની યોજના પણ એટલી જ મહત્વની છે. આ સાથે આદિવાસી વિસ્તાર માટે પાણી પણ એટલું જ જરૂરી છે. જેના સિવાય આદિવાસી વિસ્તારમાં અપાતાં દૂધાળાં ઢોર કદાચ સભાસદને વધુ મશ્કેલીમાં મૂકશે, ગરીબને વધું ગરીબ બનાવશે માટે આ અંગે પણ વિચારણા જરૂરી છે.

★ સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ અંતર્ગત અપાતો નાણાંકીય સહાય વડે આદિજાતિ લાભાર્થીઓને જે દૂધાળાં ઢોર અપાય છે તે ગામડામાં ઓછું ભણેલ સ્ત્રી-પુરુષો માટે રોજી પૂરી પાડવા માટેનો અસરકારક કાર્યક્રમ પુરવાર થઈ રહ્યો છે ત્યારે આ યોજનાની સાથે સાથે એ પણ ભૂલવું ન જોઈએ કે આદિજાતિ સભાસદોને દૂધાળાં ઢોરને પોષવાની વ્યવસ્થાને પણ જાણવી અને વ્યવસ્થા ઊભી કરવા પ્રયત્ન કરવો.

★ દૂધાળાં ઢોર ખરીદનાર સભાસદને ખરીદી પહેલાં અને પછી જે તાલીમ આપવામાં આવે છે તેને સઘન બનાવી રીફ્રેશર તાલીમ ગોઠવવી.

★ ભેંસની સાથે બીજા પશુ તરીકે ગાય આપવી જોઈએ. બીજું પશુ આપતા પહેલાં તેમને ખાસ પશુ પસંદગીની તાલીમ પર ભારણ આપવું જરૂરી છે. લાભાર્થીને બીજા પશુ તરીકે ગાય આપવા પર ભાર મૂકી જરૂરી સૂચના આપી ગાય પ્રત્યે સભાન બને તે જરૂરી છે.

★ ગાય આપવા પાછળ કેટલાંક ફાયદા એ છે કે ગાયનો બે વિયાણ વચ્ચેનો સમયગાળો ખૂબ જ ઓછો હોય છે.

★ વાછરડી / વાછરડાનો ઉછેર જલ્દી થાય છે. વાછરડી ગાયના સ્વરૂપે ટૂંકા ગાળામાં ફલિત થાય છે. ભેંસ કરતાં જલ્દી બંધાય છે એટલે કે ઘરનું જ બીજું દૂધાળું ઢોર ઓછા સમયમાં તૈયાર થાય છે જે ભેંસમાં વધુ સમય લાગે છે.

★ ગાય-દૂધનું ઉત્પાદન પણ વધુ હોય છે. પાલન પોષણ ભેંસ કરતાં ઓછું કરવું પડે છે.

★ દૂધ મંડળીઓ દ્વારા નિયમિત ટેસ્ટીંગ (દૂધ ફેટ) થાય છે. તેવી રીતે ભવિષ્યમાં આ પ્રક્રિયાને વળગી રહી વધુ સભાસદો મંડળી સાથે જોડાય તે જરૂરી છે.

★ પશુને એકવાર વિયાણ થયા પછી તે નિયમિત સમયાંતરે ફરીથી ગાભણ થઈ જાય તેનું ધ્યાન રાખવું ખૂબજ જરૂરી છે. કારણ કે જેટલું મોડું પશુ ગાભણ થાય તેટલું મોડું વિયાણ અને તેટલું ઓછું દૂધ ઉત્પાદન થશે જેથી આખરે તો આદિવાસી પશુપાલકોની આવકમાં જ ફરક પડશે.

★ પશુ ગરમીમાં આવે ત્યારે તુરંતજ તેને કૃત્રિમ બીજદાન દ્વારા ગાભણ કરી શકાય.

★ પશુપાલનની સાથે સાથે કેટલાક કુટુંબો છૂટક મજૂરી પણ કરે છે. ખેતી પશુપાલન અને મજૂરી આ ત્રણે ધંધાનો સમન્વય કરી ઘણા કુટુંબો દૂધાળાં ઢોર માટે ઘાસ-દાણ મેળવે છે. થોડું ખેતીમાંથી અને પશુપાલનમાંથી વળતર મેળવી પોતાનું પણ ગુજરાન ચલાવે છે. જેઓના કુટુંબમાં કામ કરી શકે તેવા બે થી વધુ સભ્યો હતા. તેઓ અન્ય સ્થાનિક વિસ્તારમાં છૂટક મજૂરી માટે પણ જાય છે. ઘેર રહેનાર પશુપાલનની સાથે સાથે ખેતી મજૂરી, સ્થાનિક જંગલ મજૂરીએ જાય છે અને કુટુંબનું ભરણપોષણ કરે છે.

★ કેટલાક કુટુંબો ખેતીની સાથે પશુપાલન ઉપરાંત નાનો વેપાર નોકરી (ડ્રાઈવીંગ) ધંધો પણ કરે છે. જેમાંથી સ્વનિર્ભર માટે અને તેમજ દૂધાળાં ઢોર માટે દાણ, ઘાસ વેચાતુ લાવીને પણ દૂધનો વ્યવસાય કરે છે. દરેક સભાસદ દૂધાળાં ઢોર માટે કાળજી સારી લે છે. દરેક સભાસદો દૂધાળાં ઢોરની પસંદગીમાં ભેંસની પસંદગી વધુ કરે છે. દરેક સભાસદ ભેંસ વેતરે આવે પાડાથી ઢોર બંધાવે છે. કૃત્રિમ વીર્યદાનની સુવિધા દરેક મંડળી પાસે ઉપલબ્ધ નથી.

★ દરેક કુટુંબો પાસે સો ટકા ઘાસચારાની સુવિધા પણ નથી. ૧૫ થી ૨૦ ટકા કુટુંબો ખેતી, જંગલ, ઝાડનો લીલો પાલો અને ઘાસ ખોદીને તેમજ ખૂટતો ચારો વેચાતો લાવીને પશુને ચારો પૂરો પાડે છે. ડેરી દ્વારા પણ ઘાસની સુવિધા અપાય છે.

★ દૂધ મંડળી સાથે જોડાએલ દરેક કુટુંબો પોતે જ કુટુંબના સભ્યોમળીને પશુ ઉછેર, માવજત કરે છે.

★ દરેક કુટુંબોની પાસે મંડળી દ્વારા મળેલ દૂધાળાં ઢોર (ગાય-ભેંસ) નું આરોગ્ય પણ સારું છે. દરેક કુટુંબો ઢોરની માવજત પણ કરે છે. ઉત્તર ગુજરાતના મોટાભાગનો વિસ્તાર કે જયાં દૂધાળાં ઢોરનું આરોગ્ય બરાબર સચવાયેલું જોવા મળ્યું નથી. ત્યાં ઘાસ-પાણીની તંગીને કારણે દૂધાળાં ઢોર કેટલાક કુટુંબો પાસે મૃત્યુ પણ પામ્યા છે.

★ સાબરકાંઠા જિલ્લામાં કેટલીક મંડળીઓવાળા ગામોમાં ઉનાળામાં ઘાસ-પાણીની સતત તંગી હોવાથી ડેરી દ્વારા ઉનાળામાં પણ ઘાસ-પાણીની પૂરી સુવિધા અપાઈ રહી છે.

★ દૂધાળાં ઢોર મળવાથી સભાસદોની આવકમાં સુધારો જોઈ શકાય છે. માસિક રૂા. ૨૫૦થી

માંડીને રૂા.૧૮૦૦ થી ૨૦૦૦ સુધીની આવકમાં સુધારો જોવા મળે છે. જેમને દૂધાળાં ઢોરની વધુ સારી માવજત કરી છે તેઓની આવકમાં માસિક રૂા. ૨૫૦૦ સુધીનો ફેરફાર જોવા મળે છે.

★ દૂધાળાં ઢોરની આવક વૃધ્ધિની સાથે તેની પાછળ થતુ ખર્ચ પણ એટલું જ વધેલું જોવા મળે છે. કારણ કે ઘાસ-દાણ મોટાભાટે વેચાતું લાવવું પડે છે. જે મોંઘુ પણ છે.

★ સભાસદોને દૂધાળાં ઢોર ગાય, ભેંસની કાળજી અંગે પૂછતાં જાણવા મળે છે કે સભાસદે દૂધાળાં ઢોરની કાળજી વિષેની સારી તાલીમ પણ લીધેલી છે અને સઘન જાણકારી મેળવી છે.

★ દૂધ ઘરમાં વાપરો છો કે કેમ ? આ અંગે સભાસદોને પૂછતાં તેના જવાબમાં ૯૫ ટકા કુટુંબોએ 'હા' પાડી હતી અને કહેતા પણ ખરા કે દૂધ મંડળી દ્વારા ભેંસો મળવાથી ભલે મંડળીમાં દૂધ ઓછુ ભરી શકાય પરંતુ ચોખ્ખા દૂધ-ઘી-છાશનો જરૂર ખાવા અને ચ્હા માં ઉપયોગ કરે છે.

★ સાબર ડેરી દ્વારા પશુખાણની, દાણની સુવિધા કરવામાં આવે તો પોષક આહાર સ્થાનિક દુકાનોમાંથી ન લાવવો પડે. આદિવાસી વિસ્તારોમાં વારંવાર ઊભી થતી અછતની પરિસ્થિતિ ઘાસચારાની ઉણપ અને આર્થિક પરિસ્થિતિ પણ સારી ન હોય તેવા કુટુંબો ખાણ-દાણનો ઉપયોગ નહિવત કરતા જેથી સૂકા વિસ્તારોમાં દૂધનું ઉત્પાદન પણ ઓછું જોવા મળે છે. જેનો ખ્યાલ મંડળી દ્વારા કરાતા દૂધના કલેકશન ઉપરથી જરૂર આવે છે.

★ મંડળીને પડતી કેટલીક મુશ્કેલીઓના સંદર્ભમાં જોઈએ તો આદિવાસી વિસ્તારમાં શરૂઆતમાં મંડળીમાં દૂધ ઓછુ આવવાને લીધે એકત્રિત કરતા દૂધના પ્રમાણમાં વહીવટી ખર્ચ વધુ ભોગવવો પડે છે જેથી આર્થિક લાભો ઓછા થાય છે.

★ શરૂઆતમાં બિન અનુભવી મંત્રી અને કર્મચારીઓના કારણે દૂધ મંડળીના વહીવટમાં ધારી પકડ મેળવી શકાતી નથી. જેથી દૂધના વ્યવસાયની અજ્ઞાનતા, બિનઆવડત તેમજ કેટલીક ગેરસમજને કારણે મંડળી અને સભાસદો વચ્ચે અવિશ્વાસ ઉભો થતો હોય છે.

★ મંડળીની શરૂઆતમાં જે સહાય અપાય છે તે મંડળી સદ્ધર ન બને ત્યાં સુધી ચાલુ રાખવી જોઈએ. ડેરી પ્રવૃત્તિથી સમગ્ર રીતે જોતાં સભ્યોની આવકમાં વૃદ્ધિ થઈ છે તે નિશ્ચિત છે. (પ્રસ્તુત અભ્યાસ ઉપરાંત દૂધ ઉત્પાદક સ.મં.ઓ. મૂલ્યાંકન અભ્યાસ (આ.સં.તા. કેન્દ્ર) ૧૯૭૫-૭૬ ના ડેરી વિકાસ બોર્ડ દ્વારા કરાયેલ અભ્યાસ આઈ.આઈ.એમ. દ્વારા હાથ ધરાયેલ અભ્યાસ પરથી સ્પષ્ટ તારણ નીકળે છે કે આ.વિ.કો. ના વિકાસના સઘન પ્રયાસોથી સભાસદોને સીધી અથવા તો આડકતરી રીતે જે લોન સહાય પૂરી પડાય છે. તેનાથી દરેક પશુપાલનના વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલ કુટુંબોની આવક વૃદ્ધિ થઈ છે. પછી તે જમીન વિહોણા અથવા તો નાના સીમાંત ખેડૂત કેમ ન હોય ?)

★ ડેરી વ્યવસાય એ માત્ર રોજી ઉભી કરવાનું સાધન નથી. પરંતુ તેના દ્વારા સભ્યોની આવક વૃદ્ધિ થઈ છે. ડેરી દ્વારા ભાવો પણ સારા ચૂકવાય છે. અને આનાથી સામાજિક-આર્થિક અસમાનતા પણ ઘટી છે.

★ આદિવાસી વિસ્તારમાં આદિવાસી લોકોનું મુખ્ય જીવન નિર્વાહનું સાધન રૂઢિગત ખેતી છે. પરંતુ મોટાભાગના લોકો પાસેથી ટૂંકી જમીન, પિયતની જોગવાઈઓનો અભાવ, એકથી વધુ પાક લેવાની પરિસ્થિતિની ઉણપ, પૂરતી મજૂરી મળી શકે નહિ તેવા સંજોગોમાં આદિવાસી ખેડૂતોને માટે પૂરક રોજી ઉભી કરવામાં, આવક વધારવામાં અને આદિવાસીઓના જીવનસ્તરમાં સુધારો લાવવાનું ભગીરથ કાર્ય આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ દ્વારા અપાતાં દૂધાળાં ઢોર યુનિટ લોન સહાયનો સહારો મળતાં લોકો દૂધાળાં ઢોરની ખરીદી કરી દૂધના વ્યવસાય તરફ ઠીક ઠીક પ્રમાણમાં વળ્યા છે. ટૂંકમાં કહીએ તો આ. વિ. વિભાગની દૂધાળાં ઢોરની યોજના આદિવાસીઓ માટે આર્શીવાદ રૂપ નીવડી છે.

★ ગામમાં જ પશુદાણ-ખાણ-આહાર માટેની દુકાન અંગે સહાય મળે તો પશુઆહારની સુવિધા દરેક મેળવી શકે અને રોજગારીનું સાધન ઉભું કરી શકાય.

★ જે સભાસદની ભેંસ મૃત્યુ પામી છે તેનો વીંમો તત્કાલ મળે તેમજ ડોક્ટરી સર્ટી વહેલું મળે તો બીજા પુશની પસંદગી માટે વિચારી શકાય.

★ કેટલાક સભાસદ જમીન વિહોણા હોવાથી ઘાસચારાની મુશ્કેલી રહે છે. મજૂરીએ જવું પડતું હોવાથી દૂધાળાં ઢોરની દેખભાળ સમયસર ચાકરી કરી શકતા નથી. ટાઈમ પણ સચવાતો નથી જેથી દૂધનું ઉત્પાદન બરાબર લઈ શકતા નથી.

★ જમીન ઓછી હોવાને કારણે પૂરતું ઘાસ ન મળવાથી દૂધના ઉત્પાદનમાં વધઘટ થયા કરે છે.

★ જમીન ન હોવથી ઘાસચારાની તંગી ઘાસચારા માટે બીજા પર આધાર રાખવો પડતો હોવાથી પણ દૂધનું ઉત્પાદન ઘટે છે.

★ નજીકના નદી-નાળા પર આડબંધની યોજના દ્વારા પાણીની સુવિધા ઉભી થાય તોજ આવક વધારી શકાય અને લીફટ ઈરીગેશન દ્વારા ઉનાળામાં પણ લીલો ચારો કરી શકાય.

★ સાત માસ કે આઠ માસે બીજી ભેંસ અથવા ગાય માટે લોન સહાય મળે તો દૂધની આવક ચાલુ રહે અને સમયસર લોનના હપ્તા ભરી શકાય તેમજ દૂધમંડળી પણ ચાલુ રહેશે.

★ ડેરીના કારણે સભાસદોને જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે અમુક પૈસા મળી રહે. સમયસર હપ્તા કપાય છે.

★ દૂધાળાં ઢોરની યોજના આદિજાતિના લોકો સુધી પહોંચતા આ વિસ્તારના લોકોની આર્થિક પરિસ્થિતિ માં ઘણો સુધારો જોવા મળ્યો છે. ઘર, ઘરની પરિસ્થિતિ, રહેણીકરણી અને વપરાશી માળખામાં પણ પરિવર્તન જોવા મળેલ છે.

કોઠા નં. ૧
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ માર્ચ-૦૯ અંતિત સ્થિતિ

૧.	પ્રોજેક્ટ પીરીયડ	: પાંચ વર્ષ
૨.	પ્રોજેક્ટરની કુલ કોસ્ટ	: રૂા. ૩૩૭૨.૧૦ લાખ : સરકારી ફાળો :- ૨૦૪૯.૬૦ લાખ : લાભાર્થી લોન :- ૧૦૦૦ લાખ : સાબર ડેરી ફાળો :- ૩૨૨.૫૦ લાખ
૩.	પશુ ખરીદી	: ૫૦૦૦ લાભાર્થી-૧૦,૦૦૦ પશુ (રૂા. ૧૦,૦૦૦ ની પશુ દીઠ સહાય)
૧.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત નક્કી કરેલ ગામ	: ૫૬
૨.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત સર્વે કરેલ ગામ	: ૫૬
૩.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત આવેલ ધિરાણ અરજી	: ૩૭૧૦
૪.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત આ.જા.વિ. કોર્પો. ને મોકલેલ અરજી.	: ૩૭૦૫
૫.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત આ.જા.વિ. કોર્પો. તરફથી મંજુર અરજી	: ૨૩૨૨
૬.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત આ.જા.વિ. કોર્પો. તરફથી મંજુર થયેલ લોન રૂા.	: ૨,૬૯,૩૭,૦૦૦
૭.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત આ.જા.વિ. કોર્પો. તરફથી મળેલ લોન	: ૧,૬૦,૦૦,૦૦૦
૮.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત મળેલ લોન પૈકી વપરાશ લોન રૂા.	: ૧,૬૦,૦૦,૦૦૦
૯.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત સરકારી ફાળો રૂા.	: ૪,૩૭,૦૦,૦૦૦
૧૦.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત મેળી ફાળા પૈકી વપરાશ રકમ રૂા.	: ૨,૫૬,૧૮,૦૦૦
૧૧.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત પશુ ખરીદેલ લાભાર્થી ગામ	: ૨૪
૧૨.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત પશુ ખરીદેલ સંખ્યા	: ૧૪૫૬ લાભાર્થી - પુરુષ :- ૧૧૯ સ્ત્રી :- ૧૩૩૭
૧૩.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત પશુ રોગ સારવાર કેમ્પ	: કેમ્પ - ૫૫
૧૪.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત સ્ટડી ટૂર	: ૧૩૨૪ લાભાર્થી
૧૫.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત આપેલ બુલ્સ	: ૦૧ લાખિયા મંડળી
૧૬.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત આપેલ મીલ્કો ટેસ્ટર	: ૧૭ મંડળીઓ
૧૭.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત રજીસ્ટ્રેશન કરાવેલ મંડળીઓ	: ૨૦
૧૮.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત ઓરીએન્ટલ પ્રોગ્રામ ચેરમેન/સેક્રેટરી/ વ્ય. કમિટિ સભ્યશ્રીઓ મીટીંગ	: ૨૭ મંડળીઓ : હાજર મંડળી :- ૦૫

લાભાર્થી :- ૪૦

તે પૈકી બહેનો :- ૧૫

૧૯.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત કેરલ મહિલા મીટીંગ		
	ખરીદી પહેલાં	:	૨૫
	ખરીદી પછી	:	૨૫
૨૦.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત સેટકોમ બેઈઝ તાલીમ	:	૪ - મંડળી
૨૧.	પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત મોકલેલ લોન યુટીલાઈઝેશન સર્ટી	:	૧૪૫૬
૨૨.	ઓગષ્ટ-૦૮ થી તા. ૩૧/૦૧/૦૯ અંતિત દૂધ સંપાદન	:	૮૦૮૪૧૯ લીટર
૨૩.	ઓગષ્ટ-૦૮ થી તા. ૩૧/૦૧/૦૯ અંતિત દૂધ ખરીદ કિંમત	:	રૂા. ૧૨૨૯૪૪૪૩/-
૨૪.	લોન વસુલાત	:	રૂા. ૨૬૦૭૮૩૦/-
૨૫.	લાભાર્થી દીઠ સરેરાશ માસિક આવક	:	રૂા. ૮૬૧૫/-
૨૬.	સરેરાશ આવક (ઓગષ્ટ-૦૮ થી ગત માસ સુધીની)	:	૧૭૨૩/-

ઉક્ત ૨૪ ગામોમાં આપેલ દૂધાળાં ઢોરની સહાયની વિગતે નોંધ પણ યથાસ્થિતિ દર્શાવેલ છે.

કોઠા નં. ૨
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
લાભાર્થીઓનો જાતિવાર દરજ્જો - શૈક્ષણિક લાયકાત

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી	લાભાર્થીનું જાતિવાર વર્ગીકરણ		જાતિવાર વર્ગીકરણ						લાભાર્થી શૈક્ષણિક દરજ્જો				નોંધ
												અભણ		ભણેલ		
			સંખ્યા	પુ.	સ્ત્રી	પરમાર	અંગારી	તરાબ	ખાંટ	બુબડિયા	ગમાર	પુ.	સ્ત્રી	પુ.	સ્ત્રી	
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	-	૧૩	૧૩	-	-	-	-	-	-	૧૩			
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	-	૧૦	-	૮	૨	-	-	-		૯		૧	ધો.૫ સુધી
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	-	૧૨	-	-	-	૯	૩	-		૧૦	-	૨	ધો. ૮ સુધી
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	-	૫	-	-	-	-	-	૫	-	૫	-		
	કુલ	૨૬૪	૪૦	-	૪૦	૧૩	૮	૨	૯	૩	૫		૩૭	-	૩	પ્રાથમિક

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

કોઠા નં. ૨ (ચાલુ)
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
ગામોનો કુલ વિસ્તાર

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	કુલ વિસ્તાર	કુલ ઘરોની સંખ્યા	કુલ વસ્તી (આદિવાસી)	૧૦૦૦ પુરુષે સ્ત્રીઓનું પ્રમાણ (આદિવાસી)
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૨૪૪૪.૮	૯૦૧	૫૮૮૯	૯૪૯
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૨૪૦.૮	૩૫૬	૧૬૯૭	૧૧૩૨
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	૫૭૬.૫	૨૪૧	૧૫૧૩	૭૬૯
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	૫૭૯.૮	૨૫૮	૧૭૬૯	૧૦૭૬
	કુલ	૨૬૪	૪૦	૩૮૪૧.૯	૧૭૫૬	૧૦૮૬૮	

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

કોઠા નં. ૨ (ચાલુ)
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
પસંદ થયેલ ગામોની સામાન્ય માહિતી

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	કુલ વસ્તી (ગામની)			આદિવાસી વસ્તી			કુલ વસ્તીના ટકા		
				કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૫૯૦૫	૩૦૩૦	૨૮૭૫	૫૮૮૯	૩૦૨૨	૨૮૬૭	૯૯.૭૨	૯૯.૭૪	૯૯.૭૨
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૧૭૯૮	૮૪૩	૯૫૫	૧૬૯૭	૭૯૬	૯૦૧	૯૪.૩૮	૯૪.૪૨	૯૪.૩૫
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	૧૫૧૩	૭૪૪	૭૬૯	૧૫૧૩	૭૪૪	૭૬૯	૧૦૦%	૧૦૦%	૧૦૦%
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	૧૭૭૦	૮૫૩	૯૧૭	૧૬૬૯	૮૫૨	૯૧૭	૯૯.૯૪	૯૯.૮૮	૧૦૦%
	કુલ	૨૬૪	૪૦	૧૦૯૮૬	૫૪૭૦	૫૫૧૬	૧૦૮૬૮	૫૪૧૪	૫૪૫૪	૯૮.૯૩	૯૮.૯૮	૯૮.૮૮

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
લાભાર્થી ગામોમાં શિક્ષણ અને કામ કરનાર / કામ નહિ કરનાર

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી	શિક્ષણના ટકા			કુલ કામ કરનાર			મુખ્ય કામ કરનાર			સીમાંત કામ કરનાર			કામ નહિ કરનાર		
			સંખ્યા	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૨૫.૧	૧૩.૪	૧૯.૪	૫૧.૫	૫૨.૨	૫૧.૮	૩૯.૭	૦.૯	૨૦.૮	૧૧.૭	૫૧.૩	૩૧.૦	૪૮.૫	૪૭.૮	૪૮.૨
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૯૩.૧	૬૨.૩	૭૬.૪	૪૦.૦	૩૬.૨	૩૮.૦	૨૯.૩	૮.૫	૧૮.૨	૧૦.૭	૨૭.૭	૧૯.૭	૬૦.૦	૬૩.૮	૬૨.૦
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	૫૦.૪	૨૪.૮	૩૭.૬	૪૧.૫	૪૬.૬	૪૪.૧	૩૧.૩	૫.૯	૧૮.૪	૧૦.૨	૪૦.૭	૨૫.૭	૫૮.૫	૫૩.૪	૫૫.૯
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	૪૭.૬	૨૧.૩	૩૩.૯	૪૫.૧	૪૪.૨	૪૪.૬	૩૮.૯	૨.૦	૧૯.૮	૬.૨	૪૨.૨	૨૪.૯	૫૪.૯	૫૫.૮	૫૫.૪
	કુલ	૨૬૪	૪૦															

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
પસંદ થયેલ ગામોમાં સુવિધા

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	પ્રા. શાળા	મા. શાળા	ઉચ્ચતર	આરોગ્યની સુવિધા	ચાઈલ્ડ વેલ્ફેર સેન્ટર	પીવાના પાણીની સુવિધા	ટેપ	કુવો	તળાવ	ટ્યુબવેલ
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	હા	-	-	હા	-	હા	હા	હા	હા	હા
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	હા	-	-	હા	-	હા	હા	હા	હા	હા
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	હા	-	-	હા	-	હા	હા	હા	હા	હા
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	હા	-	-	હા	-	હા	હા	હા	હા	હા
	કુલ	૨૬૪	૪૦										

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
પસંદ થયેલ ગામોમાં સુવિધા

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	હેન્ડ પંપ	નદી (નજીક)	પોસ્ટ ઓફીસ	ફોન	નજીકનું શહેર	પાવર સ્ટેશન	જંગલ
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	હા	હા	હા	-	ખેડબ્રહ્મા (૩૭)	હા	હા
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	હા	હા	હા	-	ઈડર (૪૯)	હા	-
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	હા	હા	-	-	ખેડબ્રહ્મા (૪૬)	હા	હા
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	હા	હા	હા	હા	ખેડબ્રહ્મા (૧૪)	હા	હા
	કુલ	૨૬૪	૪૦							

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

કોઠા નં. ૩
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
લાભાર્થીઓનો વ્યવસાય

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	લાભાર્થીઓનો વ્યવસાય				દૂધાળા ઢોરની યોજનાનો લાભ ક્યારે પશુ			પશુ ધનની કિંમતી સહાય લોન			
				ખેતી	મજુરી	પશુ પાલન	ઘરકામ	૨૦૦૭	૨૦૦૮	૨૦૦૯	ભેંસ	કુલ કિંમત	સહાય	મળેલ લોન
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૧૨	૨	૧૩	૪	-	૧૩	-	૧૩	૨,૯૯,૦૦૦	૧,૩૦,૦૦૦	૧,૬૯,૦૦૦
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૧૦	૪	૮	૧	-	૧૦	-	૧૦	૨,૩૦,૦૦૦	૧,૦૦,૦૦૦	૧,૩૦,૦૦૦
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	૧૨	૧	૧૨	૩	-	૧૨	-	૧૨	૨,૭૬,૦૦૦	૧,૨૦,૦૦૦	૧,૫૬,૦૦૦
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	૫	-	૫	-	-	૫	-	૫	૧,૧૫,૦૦૦	૫૦,૦૦૦	૬૫,૦૦૦
	કુલ	૨૬૪	૪૦	૩૯	૭	૩૮	૮	-	૪૦	-	૪૦	૯,૨૦,૦૦૦ (૨૩,૦૦૦)	૪,૦૦,૦૦૦ (૧૦,૦૦૦)	૫,૨૦,૦૦૦ (૧૩,૦૦૦)

★કૌંસમાં દર્શાવેલ આંકડા કુટુંબદીઠ મળેલ લોન સહાય દર્શાવે છે. સ્વફાળાનું પ્રમાણ ન હતું.

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

કોઠા નં. ૪
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
લાભાર્થીને મળેલ પશુધનની વિગત

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી	પોતાની પસંદગીનું પશુ મળેલ છે.		યોજનામાં મળેલ પશુ હાલમાં ક્યાં			ઘરે લાવ્યા પછી સારવાર મળી		યોજનામાં મળેલ પશુ સાથે બચ્ચા ઓની વિગત		હયાત છે		કેટલા વર્ષનું	
			સંખ્યા	હા	ના	લાભાર્થી પાસે	બીજાને આપ્યું	મરી ગયેલ	હા	ના	પાડો	પાડી	હા	ના	૧ વર્ષ	૨ વર્ષ
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૧૩	-	૧૩	-	-	૧૩	-	૩	૧૦	૧૧	૨	૧૧	-
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૧૦	-	૯	-	૧	૧૦	-	૧	૯	૯	૧	૯	-
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	૧૨	-	૧૧	-	૧	૧૨	-	૧	૧૧	૧૦	૨	૧૦	-
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	૦૫★	-	૫	-	-	૫	-	૧	૪	૨	૩	૨	-
	કુલ	૨૬૪	૪૦	૪૦	-	૩૮	-	૨	૪૦		૬	૩૪	૩૨	૮	૩૨	-

★ ૧ કુટુંબ પોતાનું પશુ કૂવા પર રાખે છે.

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

કોઠા નં. ૫
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક

પશુધન માટેની સુવિધા															
ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	ઘાસ ચારાની સુવિધા છે.						પાણીની સુવિધા					
						'ના 'તો કેટલા અંતરેથી લાવો છો						સુવિધાની વિગત			
				હા	ના	ડેરી દ્વારા	વેચાતુ	ખેતરનું	અન્ય વેચાણ	હા	ના	કુવો	હેન્ડપંપ	નદી	દુરથી
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૧૩	-	૧૦	૩	૭	૧	૧૩	-	૪	૧૨	૧	૧
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૧૦	-	૬	૫	૩	૨	૧૦	-	૩	૧૦		
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	૧૨	-	૬	૨	૮	૩	૧૨	-	૪	૬	૧	૧
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	૦૫	-	૪	૨	૩	૧	૫	-	૪	૪	૧	
	કુલ	૨૬૪	૪૦	૪૦	-	૨૬	૧૨	૨૧	૭	૪૦	-	૧૫	૩૨	૩	૨

★ ઘાસચારો અને પાણીની સુવિધા માટે પુરુષ / સ્ત્રી બંને સાથે મળીને જાય છે.

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

કોઠા નં. ૬
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
લાભાર્થીઓને મળેલ પશુથી કામના ભારણ - દૂધ ઉત્પાદન અને દૂધની આવક દર્શાવતું પત્રક

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	પશુ આવવાથી કામનું ભારણ વધ્યુ							કેટલો સમય	કેટલા લીટર દૂધ ભરો છો લીટર					કેટલી આવક થાય છે (રૂપીયા)					
				હા	ના	'હા' તો વિગત ૧	૨	૩	૪	૫	૬	૨	૩	૪	૫	૫ થી વધુ	૪૦૦ સુધી	૮૦૦	૧૦૦૦	૧૨૦૦	૧૪૦૦	૧૪૦૦ ઉપર
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૧૩	-	૮	૧૦	૧૨	૧૧	૧	૩/૨ ૨/૧	૧	૪	૩	૪	૧	-	-	૧	૩	૨	૭
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૧૦	-	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૨/૨ ૩/૭ ૪/૧	-	૨	૩	૪	૧		-	૨	૫	-	૩
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	૧૨	-	૧૦	૧૨	૧૧	૧૨	૬	૪/૩ ૭/૪	-	૨	૪	૬	-			૧	૨	૩	૬
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	૪	૧	૩	૪	૩	૧		૪/૩	૧	૧	૧	૧	૧		૨			૨	૧
	કુલ	૨૬૪	૪૦	૩૯	૧	૩૧	૩૬	૩૬	૩૪	૨૬	-	૨	૯	૧૧	૧૫	૩	-	૨	૪	૧૦	૭	૧૭

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

★ ક્યા કામનું ભારણ વધ્યુ

૧. પશુને નવડાવવા - ગમાણ સફાઈ કામ

૨. પશુને ઘાસચારો વ્યવસ્થિત રીતે ટૂકડા કરી નિરવાનું કામ

૩. પશુને દિવસમાં ત્રણ થી ચાર વાર પાણી પીવડાવવાનું કામ

૪. દુધ દોહવાનું કામ

૫. દૂધ ધોહીને મંડળીમાં ભરવા જવાનું કામ

(કુટુંબ સંખ્યા દર્શાવે છે.

સમય (કલાક) દર્શાવે છે.

કોઠા નં. ૬-૧

ગામ : દેમતી ગામના સભાસદોએ ભરેલ દૂધ અને મળેલ ભાવ

ક્રમ	નામ	ભરેલ દૂધ (લિ.)		ચૂકવેલ કિંમત		ભરેલ લોન		સરેરાશ ભાવ	
		ફેબ્રુઆરી-૦૮	માર્ચ - ૦૮	ફેબ્રુઆરી-૦૮	માર્ચ - ૦૮	ફેબ્રુઆરી-૦૮	માર્ચ - ૦૮	ફેબ્રુઆરી-૦૮	માર્ચ - ૦૮
૧.	કેશરીબેન ભેમાભાઈ	૮૬	૭૭	૧૪૮૬	૧૨૩૬	N.A.	N.A.	૧૭.૨૭	૧૬.૦૫
૨.	મણીબેન હોમીરાભાઈ	૧૧૨	૮૪	૧૯૪૦	૧૩૮૬	N.A.	N.A.	૧૭.૩૨	૧૬.૫૦
૩.	રેશીબેન જેઠાભાઈ	૧૦૮	૯૬	૧૯૯૪	૧૬૭૧	N.A.	N.A.	૧૮.૪૬	૧૭.૪૦
૪.	નેતુરીબેન જોગાભાઈ	૪૫	૩૪	૭૪૮	૫૨૨	N.A.	N.A.	૧૬.૬૨	૧૫.૩૫
૫.	સુરમીબેન લોકેશભાઈ	૧૦૦	૮૬	૧૭૩૩	૧૩૯૨	N.A.	N.A.	૧૭.૩૩	૧૬.૧૮
૬.	ફગંનુબેન ફુલાભાઈ	૧૦૪	૯૧	૧૮૦૨	૧૪૭૪	N.A.	N.A.	૧૭.૩૩	૧૬.૨૦
૭.	રેશીબેન ગુજરાભાઈ	૯૩	૮૬	૧૫૫૩	૧૪૨૩	N.A.	N.A.	૧૬.૭૦	૧૬.૫૫
૮.	વાલકીબેન સકાભાઈ	૧૦૯	૧૦૮	૨૦૧૨	૧૭૨૧	N.A.	N.A.	૧૮.૪૫	૧૫.૯૪
૯.	મુગળીબેન દિનેશભાઈ	૧૨૪	૭૧	૨૧૩૫	૧૧૩૬	N.A.	N.A.	૧૭.૨૨	૧૬.૦૦
૧૦.	મણીબેન ગલભાઈ	૧૭૦	૧૧૨	૨૯૧૬	૧૮૦૩	N.A.	N.A.	૧૭.૧૫	૧૬.૧૦
૧૧.	દઈસાબેન ચંદુભાઈ	૧૨૦	૮૮	૧૬૭૧	૧૧૩૭	N.A.	N.A.	૧૩.૯૨	૧૨.૯૨

કોઠા નં. ૬-૨
ગામ : ચિત્રોડી ગામના સભાસદોએ ભરેલ દૂધ અને મળેલ ભાવ

ક્રમ	નામ	ભરેલ દૂધ (લિ.)		ચૂકવેલ કિંમત		ભરેલ લોન		સરેરાશ ભાવ	
		ફેબ્રુઆરી-૦૮	માર્ચ - ૦૮	ફેબ્રુઆરી-૦૮	માર્ચ - ૦૮	ફેબ્રુઆરી-૦૮	માર્ચ - ૦૮	ફેબ્રુઆરી-૦૮	માર્ચ - ૦૮
૧.	મંજીબેન હિરાભાઈ	૯૨.૩	૭૮.૩	૧૫૮૬	૧૪૦૫	૧૯૦૦	૨૦૦	૧૭.૨૦	૧૭.૯૪
૨.	શકુબેન અબખાભાઈ	૮૫.૭	૬૪.૬	૧૫૩૧	૧૨૫૧	૯૦૦	૬૦૦	૧૭.૮૬	૧૯.૩૭
૩.	ધાપુબેન જોગાભાઈ	૧૦૮.૫	૧૦૯.૩	૧૫૬૬	૧૫૯૮	૫૦૦	૨૦૦	૧૪.૪૩	૧૪.૬૨
૪.	રચકીબેન અરવિંદભાઈ	૩૭.૪	૩૨.૧	૯૮૦	૭૯૬	૭૦૦	૨૫૦	૨૬.૨૦	૨૪.૮૦
૫.	સુશીલાબેન અમૃતભાઈ	૫૨.૫	૪૫.૩	૯૨૨	૮૧૭	૪૦૦	૩૦૦	૧૭.૫૬	૧૮.૦૩
૬.	ચંપાબેન નવજીભાઈ અંગારી	૧૪૦.૫	૧૩૬	૨૪૦૬	૨૪૧૫	૮૫૦	૬૦૦	૧૭.૧૨	૧૭.૭૬
૭.	સીરમીબેન ચંદુભાઈ અંગારી	૧૧૦.૫	૮૭.૯	૧૬૪૬	૧૨૮૬	૭૦૦	૪૦૦	૧૪.૯૦	૧૪.૬૩
૮.	કપીલાબેન કમલેશભાઈ અંગારી	૯૧.૫	૫૭.૮	૧૩૫૩	૮૫૦	૭૦૦	૪૦૦	૧૪.૭૯	૧૪.૭૧
૯.	મેવાબેન ભીખાભાઈ તરાહ	૭૦.૭	૯૪.૮	૧૨૧૨	૧૫૮૫	૭૦૦	૪૦૦	૧૭.૧૪	૧૬.૭૨
૧૦.	મેનાબેન રાવજીભાઈ તરાહ	૯૪.૯	૮૨.૯	૧૪૭૬	૧૩૫૩	૭૦૦	૪૦૦	૧૫.૫૫	૧૬.૩૨

કોઠા નં. ૬-૩

કલોલ દૂધ ઉ.સ.મં.લી. ના ૪૧ લાભાર્થીઓ પૈકી ૩૧ લાભાર્થીઓએ
તા. ૧/૩/૦૯ થી ૩૧/૩/૦૯ સુધી મંડળીમાં ભરલ દૂધ અને મળેલ રકમ

ક્રમ	નામ	ભરેલ દૂધ (સવાર-સાંજ)	મેળલ રકમ
૧.	ડાભી કમસુભાઈ કોદરભાઈ	૧૭૭.૪૦૦	૩૬૧૦.૯૮
૨.	મકવાણા કોદરભાઈ સેનાભાઈ	૧૨૫.૦૦૦	૨૦૦૬.૫૭
૩.	સોલંકી મુકેશભાઈ અમરતભાઈ	૨૯૯.૮૦૦	૧૭૨૨.૭૭
૪.	પાંડોર બાબુભાઈ કાળાભાઈ	૧૮૪૯.૮૦૦	૨૨૬૦૪.૨૪
૫.	પરમાર વસંતભાઈ ગલાભાઈ	૫૪૯.૪૦૦	૭૩૧૫.૮૪
૬.	સેભરા ધૂળાભાઈ ધીરાભાઈ	૫૪૯.૪૦૦	૭૩૧૫.૮૪
૭.	મકવાણા વિનોદભાઈ રામાભાઈ	૨૧૨.૧૦૦	૨૬૨૫.૧૬
૮.	ખેર લીખબેન ધુળાભાઈ	૨૭૨.૩૦૦	૩૨૪૮.૧૨
૯.	રાઠોડ જમનાબેન પભાભાઈ	૧૨૫.૩૦૦	૧૭૨૮.૮૫
૧૦.	પરમાર પરકાશભાઈ કાંતીલાલ	૭૧૫.૪૦૦	૯૩૩૨.૩૫
૧૧.	સોલંકી વીરામભાઈ માણકાભાઈ	૩૬૯.૨૦૦	૪૦૯૯.૨૨
૧૨.	સોલંકી કલજીભાઈ શંકરભાઈ	૧૮૮.૮૦૦	૨૪૨૩.૬૫
૧૩.	રાઠોડ રામાભાઈ ધારાભાઈ	૩૦૪.૭૦૦	૩૭૩૧.૧૩
૧૪.	ખાંટ સવીતાબેન સીવાભાઈ	૨૫૯.૮૦૦	૩૩૬૬.૪૩
૧૫.	મકવાણા ચંદ્રેશભાઈ ચેનાભાઈ	૨૩૧.૯૦૦	૨૬૦૯.૫૧
૧૬.	પાંડોર મણીભાઈ રાજાભાઈ	૨૬૦.૬૦૦	૩૧૬૪.૬૫
૧૭.	મકવાણા કોદરીબેન પુજાભાઈ	૧૩૮.૬૦૦	૧૯૧૩.૮૮
૧૮.	ચૌહાણ સોમાભાઈ લીલાભાઈ	૧૪૬.૫૦૦	૧૯૧૭.૨૯
૧૯.	મકવાણા ભીખાભાઈ લક્ષ્મણભાઈ	૩૧૭.૮૦૦	૩૯૧૬.૬૭
૨૦.	મકવાણા દીલાભાઈ ધૂળાભાઈ	૨૭૦.૩૦૦	૩૫૩૦.૭૮
૨૧.	સોલંકી નરસિંહભાઈ શંકરભાઈ	૩૮૭.૮૦૦	૪૯૯૩.૮૦
૨૨.	બોડી લીલાભાઈ કચરાભાઈ	૧૧૮.૦૦૦	૧૪૪૮.૩૫
૨૩.	સોલંકી શાંતીલાલ બાબુભાઈ	૧૭૦.૯૦૦	૨૧૦૭.૨૭
૨૪.	પાંડોર સંજયભાઈ વિઠ્ઠલભાઈ	૨૯૨.૭૦૦	૩૫૨૭.૮૮
૨૫.	ચૌહાણ કાંતિભાઈ મગનભાઈ	૭૮.૩૦૦	૮૯૧.૪૫
૨૬.	બાંડી ભીખાભાઈ વાલાભાઈ	૩૮૬.૧૦૦	૪૬૮૫.૮૭
૨૭.	સોલંકી જેમીબેન રણછોડભાઈ	૩૧૩.૦૦૦	૪૨૪૧.૧૭
૨૮.	મકવાણા સવિતાબેન લાલજીભાઈ	૨૫૧.૦૦૦	૩૦૯૧.૭૦
૨૯.	મકવાણા કીતાબેન કરસનભાઈ	૫૧૬.૭૦૦	૬૭૦૬.૬૨
૩૦.	ચૌહાણ લીલાભાઈ તલકાભાઈ	૨૭૭.૯૦૦	૩૩૧૫.૪૦
૩૧.	પરમાર મનુભાઈ જેંતીભાઈ	૮૩.૧૦૦	૧૧૩૮.૯૦

કોઠા નં. ૭
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
લાભાર્થી દ્વારા દૂધ મંડળી સાથેનો વ્યવહાર - કઈ વસ્તુ પાછળ ખર્ચ કરે છે.

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	પૈસા કોણ લાવે		આવક કોની પાસે		ખર્ચ કોણ કરે		હેતુ				દૂધની આવકનો ઉપયોગ				
				પુ.	સ્ત્રી	પુ.	સ્ત્રી	પુ.	સ્ત્રી	રાશન ખાય	ઘર વપરાશ	અભ્યાસ	દવા	પાન બીડી	સ્ત્રીઓની જરૂરીયાત	ખરીદ ચારો	પશુ માવજત	લોન ભરવા
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૧	૧૩	૧	૧૩	૧	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૬	-	૧૧	૨	૧૩	૧૩
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૪	૯	-	૧૦	૨	૧૦	૧૦	૯	૮૫	૪	-	૨	૧	૮	૧૦
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	-	૧૨	૧	૧૨	૧	૧૨	૧૧	૧૨	૧૧	૧૨	-	૧૨	-	૬	૧૨
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	-	૫	-	૫	-	૫	૫	૫	૪	૫	-	૪	-	૩	૫
	કુલ	૪૦	૪૦	૫	૩૯	૨	૪૦	૪	૪૦	૩૯	૩૯	૩૬	૨૭		૨૯	૩	૩૦	૪૦

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

કોઠા નં. ૮
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
લાભાર્થી એ પશુ ઉછેરની તાલીમ લીધી છે

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	તાલીમ લીધી છે		પશુની પસંદગી કેવું ઢોર ખરીદવું	'હા' તો કઈ બાબતની જાણકારી મેળવી								
				હા	ના		ગમાણ સફાઈ	સમયસર ચારો	દૂધ દોહવા અંગે	ભેંસની કાળજી	રોજ પાણી ક્યારે કેટલી વાર	રોજ દોહતા પહેલા/ પછી શું	વાછરી પાડા/પાડી ની કાળજી	ખાણ દાણ	સમયે વેતરમાં આવે
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૧૩	-	૧૩	૧૧	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૦	૧૦	૧૨	૧૧
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૧૦	-	૧૦	૧૦	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૮	૯	૧૦	૧૦
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	૧૨	-	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	૦૫	-	૫	૫	૪	૫	૩	૫	૪	૫	૫	૫
	કુલ	૨૬૪	૪૦	૪૦	-	૪૦	૩૮	૩૭	૪૦	૩૮	૪૦	૩૪	૩૬	૩૮	૩૬

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

કોઠા નં. ૯
સંકલિત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓ (સાબર ડેરી) ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક
લાભાર્થી કુટુંબોને બીજી વિકાસ યોજનાની જાણકારી

ક્રમ	ગામનું નામ	લાભાર્થી સંખ્યા	મુલાકાત લીધેલ લાભાર્થી સંખ્યા	સન સાઈન પ્રોજેક્ટ	સ્કીલ ટ્રેનીંગ	SGSY	પેન્શન	આવાસ યોજના	NREGP	૧૦૮/ એમ્બ્યુ.	ચિરંજીવી	આશ્રમ શાળા
૧.	દેમતી	૮૬	૧૩	૧૩	૭	૮	૧૨	૧૩	૭	૧૩	૭	૧૨
૨.	ચિત્રોડી	૪૯	૧૦	૮	૪	૪	૮	૪	૩	૮	૩	૭
૩.	દાંતિયા	૭૯	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨
૪.	પાંચ મહુડા	૫૦	૦૫	૪	૨	૩	-	૩	૧	૩	૩	૫
	કુલ	૨૬૪	૪૦	૩૬	૨૩	૨૪	૩૧	૩૧	૨૨	૩૬	૨૫	૩૬

કલોલ નાકા ગામની ડેરીની મુલાકાત લઈ પ્રાથમિક માહિતી મેળવી.

આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ કેન્દ્ર
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ
સંકલીત ડેરી વિકાસ કાર્યક્રમ ના લાભાર્થીઓ

ફોર્મ નંબર:

1. જીલ્લો: સાબરકાંઠા
2. તાલુકો: ખેડબ્રહ્મા
3. ગામ:
4. લાભાર્થી નુ પુરૂ નામ :
5. ઉંમર વર્ષ : 6. જાતિ: સ્ત્રી : પુરુષ
7. શૈક્ષણીક દરજ્જો :

ક. ધોરણ 5 સુધી
ખ. ધોરણ 6 થી 9 સુધી
ગ. ધોરણ 10 થી 12 સુધી
ઘ. સ્નાતક (ગ્રજ્યુએટ)

8. હાલનો વ્યવસાય :

9. યોજના નો લાભ ક્યા વર્ષે મળ્યો : 200 માસ

10. તમને સહાયમાં કયુ પશુ મળ્યુ છે. : ગાય: .... ભેંસ: ....

11. તમને મળેલ પશુ ની કિંમત : સહાય :.................... લોન:.........................
સ્વ ફાળો ....ફુલ..........................

12. તમને મળેલ પશુ તમારી પસંદગી નુ છે? હા.........ના...........

13 જો ના તો ?

ક. પસંદ કરવાની તક નતી મળી.
ખ. બધા પશુ લગભગ એક સરખા હતા.
ગ. દુધ દોહન માટે નો પુરતો ટાઇમ આપેલ ન હતો.
ઘ. પશુ એક જ વારમાં પસંદ કરવાનુ હોય છે. તેમ જણાવવામાં આવેલ હતુ.

૧૩. શું લાભાર્થી બીજાં પ્રોજેક્ટો થી માહિતગાર છે? જેવાં કે

ક. પ્રોજેક્ટ સનસાઈન
ખ. સ્કીલ ટ્રેનીંગ
ગ. S.G.S.Y. લોન
ઘ. આવાસ યોજના
છ. શું તેઓ છેલ્લા વર્ષમાં NREGP સાથે જોડાયેલ
જ. ૧૦૮ એમ્બ્યુલન્સ
ઝ. ચિરંજીવી યોજના

13. યોજનામાં મળેલ પશુ હાલમાં કયા છે.

1.લાભાર્થી ના ઘરે છે.

2.બીજાને આપી દીધુ છે.

3.મરી ગયેલ છે.

14 પશુ ઘરે લાવ્યા પછી. કોઇ રસી કે સારવાર મળેલ છે.: હા...........ના.........

15 પશુ લાવ્યા ત્યારે સાથે દાણ ની થેલી મળેલી હતી: હા..........ના...........

16 જો હા તો કેટલી? એક.........બે.............ત્રણ

17. યોજના હેઠળ હાથસુડો મળેલ છે? હા.................ના...............

18. યોજના હેઠળ ટુલ કીટ મળેલ છે?હા.................ના.................

19. યોજના હેઠળ તાલીમ મળેલ છે.હા....................ના................

19(અ) છેલ્લે તાલીમમાં શુ શિખ્યા?

1.

2.

3.

19(બ) તાલીમ માં સીખેલ બાબત માંથી કઇ એવી બાબતો છે, જે તમને તમારા રોજીંદા પશુ ઉછેરમાં ઉપયોગી થાય છે.

1.

2.

3.

20. પશુ માટે ઘાસ ચારો કેટલા દુરથી લાવો છો?

1કી.મી....2કી.મી.......3કી.મી.......5કી.મી થી વધુ.....કે. ઘરની નજીકમાં ઉપલબ્ધ છે.

21. ઘાસ ચારો કોણ લેવા જાય છે. સ્ત્રી.............પુરુષ..................

૨૪. શું વાછરડી નું રસીકરણ થયેલ છે?

૨૫. શું વાછરડી ને કૃમિનાશક દવા આપેલ છે?

૨૬. દિવાળી પછી બાળકોએ/ આ યોજના અંતર્ગત લાભાર્થીએ ઘરમાં શું [illegible]

22. પશુ માટે પાણી કેટલા દુર થી લાવો છો?

1કી.મી......2કી.મી........3કી.મી........5કી.મી થી વધુ કે ઘરમાં ઉપલબ્ધ છે.

23. પાણી કોણ લાવે છે. સ્ત્રી...........પુરુષ ....

24.પશુ લાવવા થી સ્ત્રી ના કામનુ ભારણ કેટલુ વધ્યુ?

1.પશુ ની સફાઇ અને ગમાણ સફાઇ.

2.પશુ ને ઘાસ ચારો કાપીને આપવો

3.પશુ ને દિવસમાં વારંવાર પાણી આપવુ

4.દુધ દોહન કરવુ

5.દુધ મંડળીમાં ભરવા જવુ.

24(અ) પશુ માવજત પાછળ ઘરની મહિલા નો સમય કેટલો જાય છે.

1કલાક.......2કલાક........3કલાક........4કલાક..........5કલાક કે તેથી વધુ.

25. યોજનામાંથી લાવેલ પશુ રોજ નુ કેટલુ દુધ આપે છે? 1લીટર.........2લીટર.........

3લીટર........4લીટર..........5લીટર કે તેથી વધુ...........

26. દુધ માંથી મહિને કેટલા રૂપિયાની આવક થાય છે.?

200.......400.......600.........800..........1000........1200......1400......કે તેથી વધુ......

27. દુધમંડળી માંથી દુધના પૈસા કોણ લેવા જાય છે? સ્ત્રી ....પુરુષ................

28. દુધની આવકના પૈસા કોની પાસે રહે છે. સ્ત્રી................પુરુષ............

29. દુધની આવકના પૈસા નો ખર્ચ કોણ કરેછે? સ્ત્રી.........પુરુષ...............

30. દુધની આવકમાંથી કેઇ કઇ વસ્તુઓ માટે ખર્ચ થાય છે.

1.ખાદ્ય સામગ્રી અને ઘર વપરાશની ચીજ વસ્તુ પાછળ

2.બાળકોના અભ્યાસમાં

3.દવા અને અન્ય બિમારીમાં

4. ઘરના પુરુષોના પાન બિડી મસલા અને અન્ય વસ્તુ ખરીદવા પાછળ
5.સ્ત્રીઓની પોતાને જરૂરી વસ્તુ ખરીદવા પાછળ.
6. ઘરમાં નવા મોજસોખ ના સાધનો ખરીદવા પાછળ.
7. પશુની માવજત અને તેના ખોરાક પાણીમાં
8. લોન નો હપ્તો ભરવામાં

32. યોજના પશુ દ્વારા રોજ દુધ મળે છે. તેમાંથી સ્ત્રીઓ પોતે કેટલુ દુધ પીવે છે.
100ml........200ml......300ml કે ક્યારેય દુધ પીતા નથી.

33. યોજના માં પશુ ની સાથે પાડી કે વાછરડી મળેલ છે? હા......ના........

34. જો હા તો હયાત છે. હા.......ના...........

35. પાડી/વાછરડી ની ઉમંર. 1વર્ષ .... 2વર્ષ.......3વર્ષ...............

36. યોજના અંતર્ગત કેટલ શેડ બનાવી આપેલ છે? હા.......ના........

37. યોજના માં જોડાયા પહેલા કુટુંબના સભ્યો રોજી રોટી માટે ગામ છોડી બહારગામ જતા હતા? હા.................ના.................

38. જો હા તો વર્ષ માં કેટલા માસ માટ? 1.....2.......3........4.....5......6.....8....કે તેથી વધુ

39. કામ માટે કોણ સ્થળાંતર કરે છે? પતિ.......પત્નિ.........બાળકો............

40. યોજના માં પશુ નો લાભ મળ્યા પછી રોજી રોટી માટે ગામ છોડવુ પડેલ છે.? હા/ના

41. સ્થળાંતર કોણે-કોણે કરેલુ છે? પતિ......પત્નિ...........બાળક...........

42. કેટલા સમય માટે સ્થળાંતર કર્યુ છે.? 2માસ.........4માસ.........6માસ.......8માસ.......કે વધુ.